

риода, которых не удалось избежать ни одной стране, позволяют извлечь определенные уроки из этого сложного процесса, а результаты, которых добились страны за годы реформ, позволяют оценить эффективность экономических преобразований.

Одни страны, как, например, Польша или Венгрия, добились значительных успехов в создании стабильной рыночной экономики, другие, в том числе и Республика Беларусь, все еще находятся на начальных этапах этого процесса.

В Республике Беларусь системные реформы осуществляются медленнее, чем в других странах региона. Шок, вызванный распадом Советского Союза и командно-плановой экономики, а затем социально безболезненный процесс трансформации, направленный на построение рыночной экономики, ощутили на себе все слои населения. Вместе с тем, хотя и в самой Беларуси не существует единого мнения о темпах и объемах ее реформирования, нет сомнений в том, что реформы проводить необходимо.

Проблема состоит в том, чтобы правильно управлять этими реформами, чтобы в ходе их осуществления применялась разумная стратегия развития экономики и соответственно координировалась политика устойчивого экономического роста и реформирования системы, как это было в Польше в 1994—1997 гг. Белорусской экономике необходимо учесть весь положительный опыт, накопленный другими странами в период трансформации, и не забывать о собственном традиционном пути развития.

*А.А. Вячэрскі
БДЭУ (Мінск)*

ВАЛЮТНАЯ ІНТЭГРАЦЫЯ БЕЛАРУСІ І РАСІІ З ПУНКТУ ГЛЕДЖАННЯ ТЭОРЫ АПТЫМАЛЬНЫХ ВАЛЮТНЫХ ЗОН

Згодна з міждзяржаўным пагадненнем 2000 г., у якасці адзінага плацежнага сродку на тэрыторыі Беларусі з 1 студзеня 2005 г. намечана ўвесці расійскі рубель. Аднак ужо не адзін год працягваецца дыскусія наконт мэтазгоднасці валютнай інтэграцыі Беларусі і Расіі. Прыводзяцца эканамічныя і палітычныя аргументы як на карысць, так і супраць яе. У дадзенай рабоце зроблена спроба аданіць гэты намер Беларусі і Расіі з дапамогай тэорыі аптымальных валютных зон Роберта Мандэла, за якую ў 1999 г. ён атрымаў Нобелеўскую прэмію.

Валютнай зонай Роберт Мандэл называе групу рэгіёнаў, гаспадаркі якіх цесна ўзаемазвязаны паміж сабой праз гандаль таварамі і паслугамі, а таксама праз перамяшчэнне фактараў вытворчасці. Такім чынам, першым крытэрыем аптымальнай валютнай зоны выступае ступень гондлёвай інтэграцыі і адкрытасці эканомік краін — удзельніц саюза. З

гэтага пункту гледжання Расія — найлепшы партнёр для манетарнай інтэграцыі з Расіяй. Па-першае, беларуская эканоміка валодае дастатковай адкрытасцю для правядзення валютнай інтэграцыі (экспартная квота ВУП складае ў Беларусі больш за 60 %). Па-другое, можна сцвяржаць, што гандлёвая інтэграцыя краін дасягнула высокай ступені, бо Расія — галоўны гандлёвы партнёр Беларусі і на яе прыходзіцца 60—70 % знешняга гандлю рэспублікі.

Аптымальнасць валютнай зоны прадугледжвае сінхроннасць асноўных макраэканамічных паказчыкаў. У апошнія гады паміж Беларуссю і Расіяй назіраецца высокая ступень супадзення дынамікі ВУП, росту прамысловай і сельскагаспадарчай прадукцыі, рэальных грашовых даходаў насельніцтва і г.д. Некаторае несупадзенне застаецца, бадай што, ў індэксе спажывецкіх цэнаў, які ў Беларусі вышэйшы, чым у Расіі.

Праведзеныя ў апошні час даследаванні паказалі, што невялікай экспартаарыентаванай краіне (такой, як Беларусь) лягчэй прывязаць сваю валюту да валюты свайго галоўнага гандлёвага партнёра. Аднак гэта можна лічыць мэтазгодным толькі ў выпадку, калі партнёр валодае моцнай стабільнай валютай. Ня гледзячы на вялікі агульнаэканамічны патэнцыял Расіі, на сённяшні дзень расійскі рубель не валодае такой якасцю.

Уваходжанне ў валютны саюз патрабуе гібкасці цэн і зарплат. У апошнія гады адным з асноўных фактараў канкурэнтаздольнасці нашых тавараў была дэвальвацыя валюты, аднак разам з увядзеннем адзінай валюты патрабуецца альтэрнатыўны механізм. Такім механізмам можа выступаць гібкасць унутраных цэнаў і структуры выдаткаў. Дзяржаўнае рэгуляванне шэрагу цэнаў у Беларусі не дазваляе гаварыць аб іх гібкасці да валютнага курсу. Такі стабілізацыйны механізм у Беларусі неэфектыўны, што можа прывесці да зніжэння вытворчасці пры валютнай інтэграцыі.

Эканомікі краін — удзельніц валютнага саюза павінны быць здольнымі пераадолюваць сіметрычныя шокавыя ўздзеянні. Расійскі фінансавы крызіс 1998 г. паказаў, што паміж Беларуссю і Расіяй назіраецца вялікая сіметрычнасць эканамічным шокаў. Змяненне спажывецкіх цэнаў у Расіі дасягае беларускага рынку праз 1—2 месяцы, а прамысловых — праз 3—5. У той жа час паміж нашымі краінамі існуюць і асіметрычныя шокі, напрыклад цэны на энергарэсурсы, што з'яўляецца неспрыяльным фактарам для валютнай інтэграцыі.

Рэгуляванне адносных цэнаў і супрацьстаянне канкурэнцыі могуць быць больш паспяховымі, калі фактары вытворчасці (праца і капітал) будуць валодаць дастатковай мабільнасцю. Аднак на практыцы праца не валодае дастатковай мабільнасцю (бо людзям цяжка пакінуць месца жыхарства), і маштабы руху капіталу з Беларусі ў Расію таксама невялікія, што зніжае здольнасць беларускай эканомікі супрацьстаяць шокавым уздзеянням.

Такім чынам, Беларусь і Расія не з'яўляюцца аптымальнай валютнай зонай і ўвядзенне адзінай валюты 1 студзеня 2005 г. немэтазгодна.